

ВІЙНА ЗА СВІДОМІСТЬ: МЕДІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВЕРБАЛЬНОГО ВПЛИВУ

Світлана Жаботинська
доктор філологічних наук,
професор

Навчально-науковий інститут іноземних мов
Черкаський національний університет імені
Богдана Хмельницького, Україна

Російські пропагандисти несуть не меншу відповідальність за звірства в Україні, ніж військові.

Вони роками ростили в медіа ненависть до України. Тепер російський глядач хоче чужої крові і не приймає відмовок.

**ПРОПАГАНДА Є ЗБРОЄЮ
КОНСЦІЄНТАЛЬНОЇ ВІЙНИ**

Михайло Подоляк.
Радник голови офісу Президента України.
7 квітня 2022 р.

КОНСЦІЄНТАЛЬНА ВІЙНА:

- війна за суспільну **свідомість** (лат. conscientia) у її онтологічному розумінні, війна за **світогляд** як систему життєвих орієнтирів та моральних цінностей, війна за **національну ідентичність**;
- ширша за інформаційну війну як таку, що спрямована на деморалізацію ворога і підтримку свого війська);
- ведеться владою не стільки за свідомість ворога, скільки за свідомість свого потенційного прибічника – народу своєї країни або інших країн;
- є невід'ємним складником гібридної війни.

Серед основних способів впливу на свідомість у консцієнтальній війні Юрій Громико (2002, 2007), російський психолог, зазначає:

- зниження рівня організації інформаційно-комунікативного середовища свідомості шляхом його дезінтеграції та примітивізації;
- спеціальну організацію і поширення каналами комунікації образів і текстів, які руйнують роботу свідомості (психотропна зброя);
- руйнування способів і форм ідентифікації особистості відносно фіксованих спільнот, що призводить до зміни форм самовизначення та деперсоналізації.

У консцієнтальній війні основною зброєю є **МОВА**.

Саме за участі мови дезінтегрується і примітивізується комунікативне середовище, чому сприяє розповсюдження через ЗМІ необхідних «текстів».

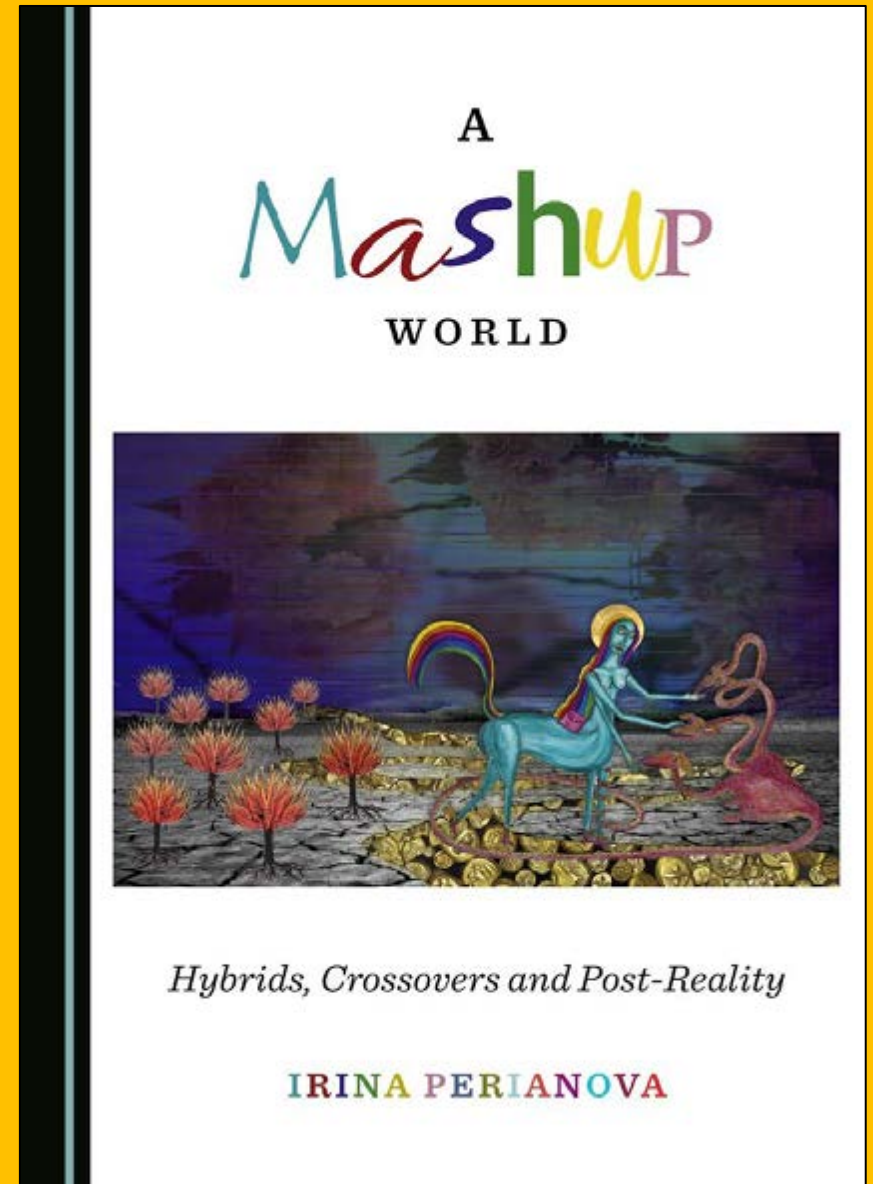
Такі «тексти» покликані зруйнувати існуючий і сформувати новий світоглядний «фрейм» як опорну «рамку» свідомості – основу для «картини світу» суспільства, необхідної для влади.

У свідомості індивіда ця «картина» визначає інтерпретацію, або конструювання (construal) того, того, що відбувається навколо, задає систему цінностей й оцінок, тобто переконання людини, та впливає на її подальші дії.

Ірина Перянова «Гібридний світ»
(A Mashup World – букв. «Перемішаний світ»).

**«Це не факти переконують людей.
Це люди переконують людей».**

**У переконанні застосовується
ГІБРИДИЗАЦІЯ РЕАЛЬНОСТІ.**

ГІБРИДИЗАЦІЯ РЕАЛЬНОСТІ

Реальність як така перетворюється на:

- **уявну присутність** – спостереження подій, у яких ти не береш участь;
- **віртуальне середовище**, занурення в яке виводить людину за межі реального світу;
- **розширену реальність**, де до дійних додаються віртуальні об'єкти, створені за участю комп'ютерних технологій;
- **редуковану реальність**, в якій факти реальності видаляються або змінюються;
- **змішану реальність**, що поєднує реальне й віртуальне.
- **опосередковану реальність**, відтворювану і створювану нашими гаджетами.

A Mashup WORLD

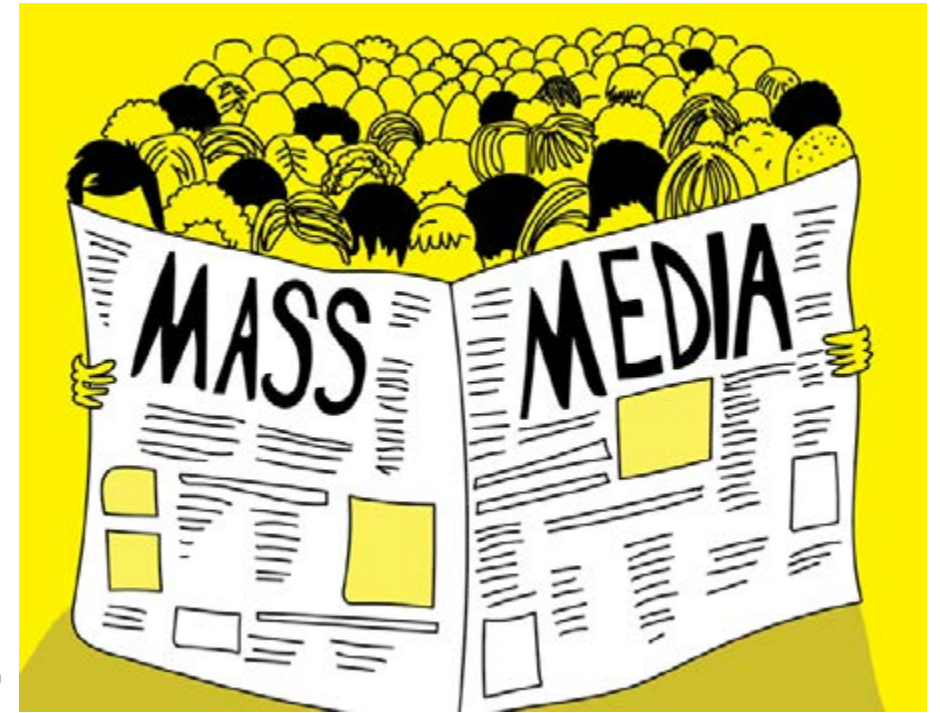
Hybrids, Crossovers and Post-Reality

IRINA PERIANOVA

Гібридна реальність представлена насамперед у **медійних наративах** («історіях», спрямованих на формування суспільної свідомості).

У них вживаються різні **інструменти мовного впливу:**

- мультимодальність (застосування вербальних і невербальних знакових систем),
- способи формування, подання і трансляції змісту,
- способи оформлення наративу,
- техніки оповіді (наративні тактики, які утілюють наративну стратегію),
- особлива лексика
- тощо.

У цій доповіді ми розглянемо **способи формування, подання і трансляції змісту в медійних антагоністичних і агресивних наративах.**

- Фейки
- Велика брехня
- Ефект Тінкер Белл / Дінь-Дінь
- Фальшива еквівалентність
- Афектизація

- Створення інформаційного шуму
- Гнилий оселедець
- Інформаційний спіт (оберт)

ПОДАННЯ ЗМІСТУ

ЗМІСТ

**МЕДІЙНИЙ
НАРАТИВ**

- Камера відлуння і тунельне бачення
- Принцип доміно

ТРАНСЛЯЦІЯ ЗМІСТУ

Способи формування, подання і трансляції змісту в медійних антагоністичних і агресивних наративах.

➤ Фейки

ЗМІСТ

Фейки = брехливі повідомлення.
Основні різновиди –
візуальні і вербальні фейки.

Спотворення інформації
здійснюється найчастіше за
напрямами **ХТО (експерт), ЩО**
(джерело, доказ), **ДЕ (місце),**
КОЛИ (час).

ЩО
(джерело,
доказ)

Приклад візуального фейку:

Маріупольці проклинали бійців «Азову», взятих у полон російськими військовими. **Березень 2022.**

Реально: відео каналу «Новоросія» – полонені захисники донецького аеропорту, яких мешканці ДНР у Донецьку зустрічають лайкою. **Січень 2015.**

https://www.youtube.com/watch?v=9IW_JvCdz_0

Українські гуси

https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=1397711110657946&id=100012572109437

➤ Фейки

ЗМІСТ

Вербальні фейки, часто створювані людьми-ботами, спираються на підхід 4-D (*Deny, Distract, Distort and Dismay*).

Deny = **заперечуй** факт навіть якщо він очевидний. Якщо надано доказ, говори, що цей доказ нічого не значить. Або (редукована версія) мінімізуй шкідливість факту. Приклад – знищення українських міст російським військом.

Distract = **відволікай** увагу від себе. Звинувачуй опонента в тому, що ти сам зробив. Приклад – Буча. Або вказуй на вади опонента, які не мають відношення до справи (підхід «А як щодо...»). Приклад – Президент України заробляв гроші в Росії

Distort = **спотворюй** факт (особливо числа). Приклад – російське військо дбає про українців.

Dismay = **жахай, лякай, збентежуй** адресата. Комбінується з розповсюдженням пліток. Приклад – знущання бандерівців над російськомовними українцями.

- **Велика брехня**
- **Афектизація**

ЗМІСТ

Стратегія **великої брехні**, яку приписують Гітлеру, полягає у створенні глобальної та максимально жахливої брехні з упевненістю, що громадськість не зможе повірити, що такий жахливий факт, який зазвичай завдає емоційної травми, може бути фальшивим. Приклад – створення біологічної зброї (птахів) в українських лабораторіях, керованих НАТО.

Афектизація змісту, або надання йому негативної емотивної напруженості, відбувається зазвичай шляхом «переносу» – уподібнення до вкрай негативного факту, укоріненого у свідомості аудиторії. Приклад – українці як фашисти. Інший шлях афектизації змісту – залучення теми екскрементів і відповідних скатологічних термінів. Приклад: українці-«мовнюки».

- **Ефект Тінкер Белл / Дінь-Дінь**
- **Фальшива еквівалентність**

ЗМІСТ

Ефект Тінкер Белл / Дінь-Дінь (*Tinkerbell*) – щось існує тільки тому, що в це вірять (*Tinkerbell* – фея у диснейвському мультфільмі «Peter Pan»; вона оживала завдяки тому, що в це вірила аудиторія). Приклад – соціологічні опитування в РФ, які налаштовують аудиторію на потрібне рішення.

Фальшива еквівалентність – установлення спільної риси між двома суб'єктами, за якою відбувається їхнє зближення. При цьому така спільна риса не надає підстав для зближення. Приклад – в Україні є біолабораторії. Хантер Байден працював в Україні (у нафтогазовій компанії «Буризма»). > Хантер Байден керував в Україні біолабораторіями.

LENTA.RU

Минобороны нашло следы Сороса и сына Байдена в работе украинских биологических лабораторий

Створення інформаційного шуму – пропонування численних обговорюваних версій факту одночасно, що маскує реальність і в такий спосіб дезорієнтує громадськість. Приклад – численні версії катастрофи літака Н-17, пропоновані росіянами (які цей літак самі і збили).

Гнилий оселедець – звинуватити когось у чомусь і спровокувати широку дискусію. Навіть після спростування звинувачення «поганий запах» залишиться. Приклад: Президент України – наркоман.

Інформаційний спі́н (оберт) представлено низкою технік:

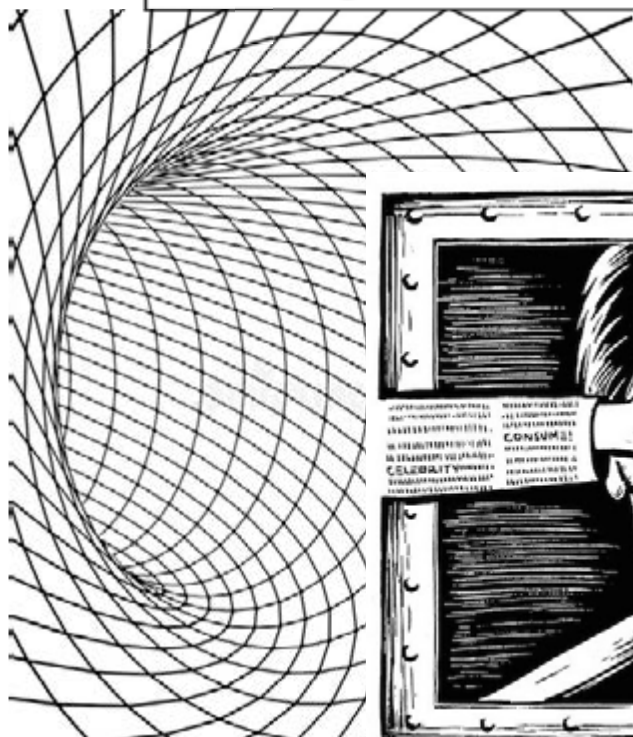
- ✓ **40% на 60%** – стратегія, започаткована Геббельсом. Реалізується медійним джерелом, яке надає 60% інформації на підтримку опонента, а коли встановлюється довіра аудиторії, надається 40% дезінформації. Будьмо уважними з російськими джерелами інформації в Ютубі!
- ✓ **абсолютизація** – факт подається як щось само собою зрозуміле і як те, що має величезну підтримку (всі поділяють цю думку). Приклад: всі знають, що Бандера воював разом із фашистами і знищував євреїв.
- ✓ **протиставлення** – те, що кажемо «ми», є абсолютно достовірним; те, що кажуть «вони» (вороги чи опоненти) є чутками і безпідставними твердженнями;
- ✓ **перевернута піраміда** – найважливіша інформація надається спочатку і великим шрифтом; інформація, роль якої слід применшити, надається далі дрібним шрифтом.

- **Створення інформаційного шуму**
- **Інформаційний спі́н (оберт)**

**ПОДАННЯ
ЗМІСТУ**

ТРАНСЛЯЦІЯ ЗМІСТУ

- **Камера відлуння і тунельне бачення**
- **Принцип доміно**

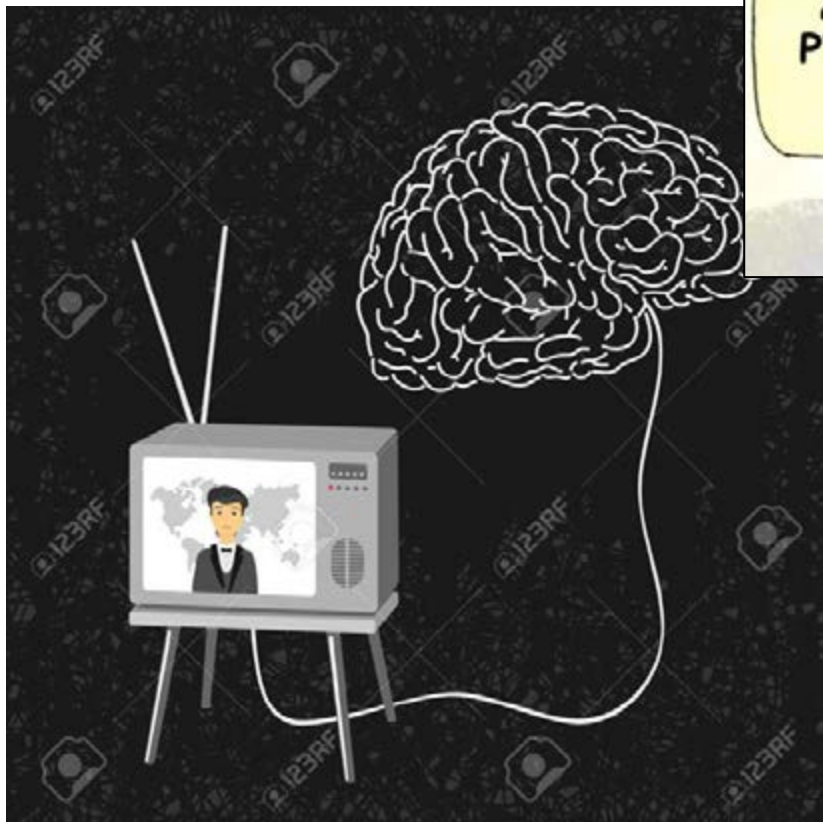
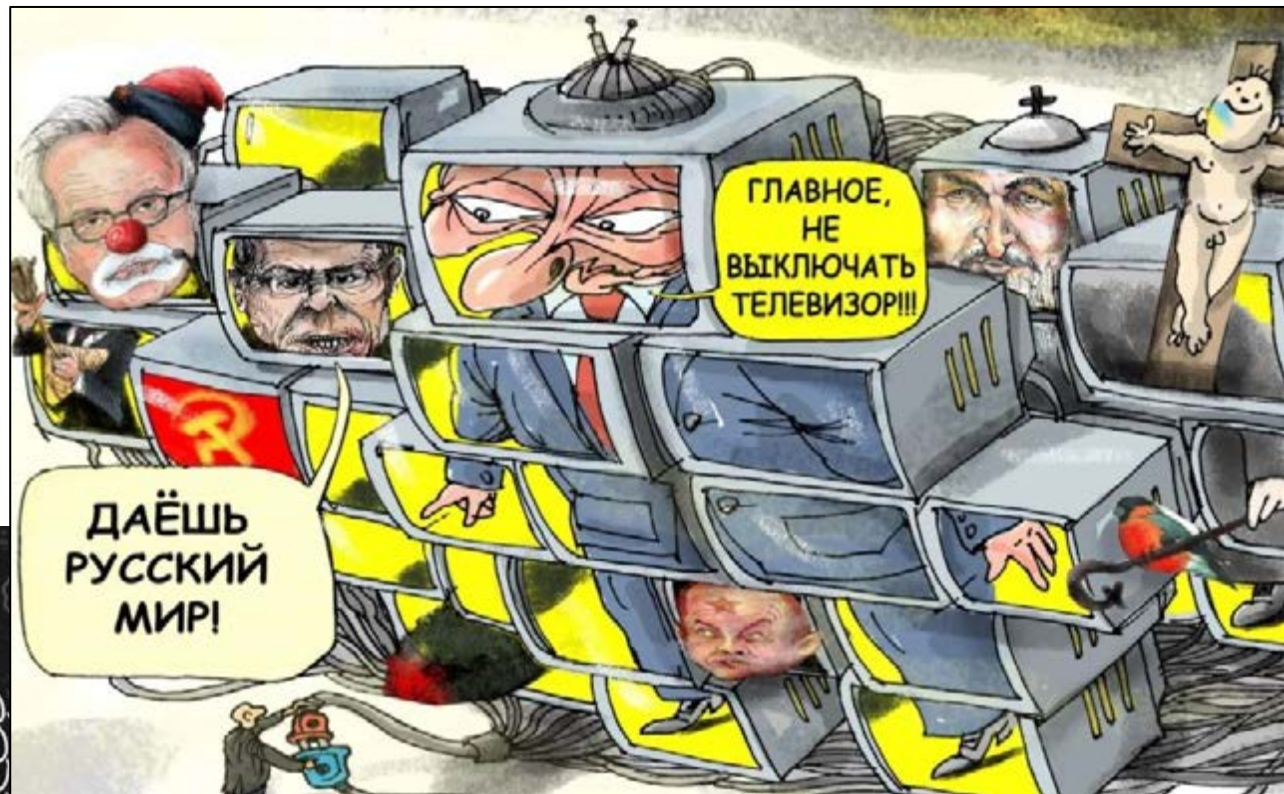
Камера відлуння – є типовою для соціальних медіа. Це нарощування одностороннього висвітлення теми, яке відповідає уподобанням особи.

Тунельне бачення – виключення точок зору опонентів або інших варіантів інтерпретації події.

Приклад – знищення опозиційних російських медіа.

Принцип доміно – нарощування інформації в соціальних медіа: низка посилань на сайти, що надають схожу інформацію, яка підтверджує і легітимізує сформульовану точку зору.

ПРАВИЛО ПРОПАГАНДИ

- **Повторюй постійно.**
- **Повторюй довго (до нудоти).**
- **Повторюй те саме в різних формах і в різних джерелах.**

<https://euromaidanpress.com/2020/07/07/a-guide-to-russian-propaganda-part-6-spetspropaganda-the-secret-soviet-art-of-brainwashing/>

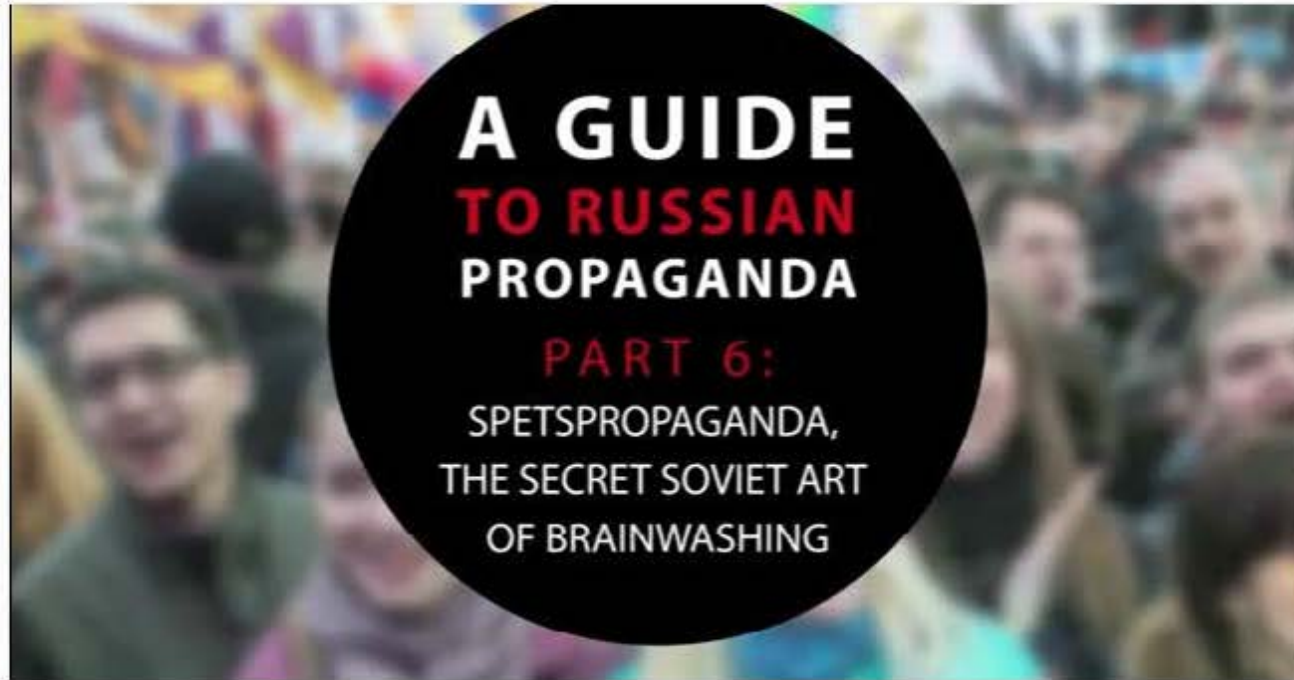
UKRAINE

INTERNATIONAL

RUSSIAN AGGRESSION

MORE

ABOUT US

2020/07/07 - 05:39 • FEATURED, HYBRID WAR

Like 5

Share

About the Source
Alya Shandra

Alya Shandra is the editor-in-chief at Euromaidan Press. Before joining Euromaidan Press, she participated in environmental research and education projects. Alya can be contacted at [alya.shandra \(a\) gmail.com](mailto:alya.shandra@gmail.com), on [twitter @AlyaShandra](#), or [FB](#)

OPINION

From «rotten herring» to «unknown hero». Vladimir Yakovlev on special propaganda methods for justifying the war

24 марта 2022

Vladimir Yakovlev

Russian journalist, one of the founders of the independent press in the 1990s

There are only three types of propaganda to which you are exposed every day: white, gray and black propaganda. White propaganda does not involve distortion of facts for achieving political ends. Gray propaganda involves such distortion, but only to a minor degree. Black propaganda allows for every possible distortion of reality to achieve propaganda objectives. The more shameless the propaganda,

<https://www.youtube.com/channel/UCpwQ3deqRxm1e2tM6pMZF4A>

ANDRII BAUMEISTER
YOUTUBE CHANNEL

Персональный философский сайт

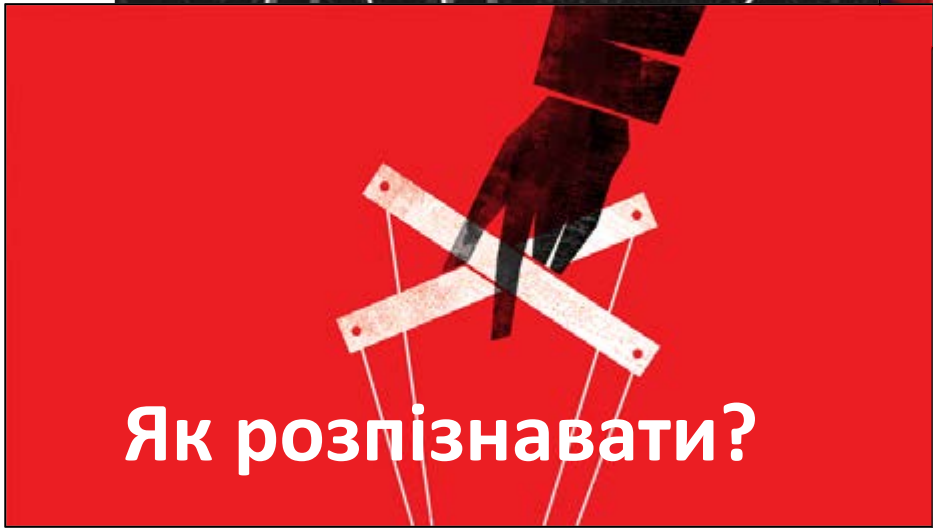
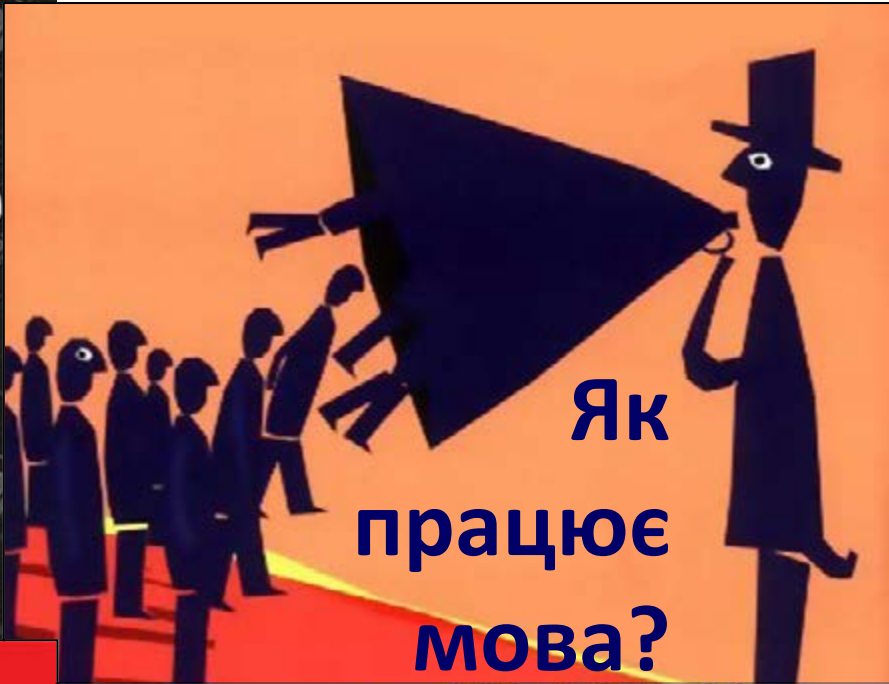

Andrii Baumeister ✓
164 тыс. подписчиков

ПОДПИСАТЬСЯ

Главная Видео Плейлисты Сообщество Каналы О канале

Цикл лекцій з історії і сьогодення пропаганди

ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Богдана Хмельницького

Навчально-науковий інститут іноземних мов

Курс «Медіаграмотність і критичне мислення»
(бакалаврат)

Наукові студентські роботи,
де досліджуються технології вербального
і психологічного впливу на свідомість

Курс «Медіаграмотність і технології
вербального впливу»
(магістратура)

**ЗАПРОШУЄМО
ДО СПІВПРАЦІ!**

**ДЯКУЮ ЗА
УВАГУ!**